

Marharyta BLYZNIUK

Uniwersytet Warszawski

m.blyzniuk@uw.edu.pl

WSPARCIE ZACHODU DLA UKRAINY

ABSTRACT The West's Support for Ukraine

The article analyzes the Western approach to the war in Ukraine, taking into account primarily political and military aspects. The author puts forward the hypothesis that the first year of the war was characterized by a 'moral' approach based on democratic values, which can be considered close to liberalism in the international relations' theory. In the second year of the war, on the other hand, the Western position began to be dominated by a rational and pragmatic approach inspired by political realism. The emotional pressure caused by the mass killings in Bucha and Irpin persuaded the West to help. However, the Ukrainian counteroffensive launched in the summer of 2023 did not bring the expected victories. The imposition of sanctions on Russia by Western countries did not lead to the collapse of its economy, and most EU countries recorded only slight economic growth in 2023. As a result, the rhetoric of politicians demanding the fastest possible end to the war with Russia through peace negotiations is gaining popularity.

Keywords: Ukraine, war, West, USA, European Union

Słowa kluczowe: Ukraina, wojna, Zachód, USA, Unia Europejska

WPROWADZENIE

Wsparcie militarne ze strony państw zachodnich dla Ukrainy broniącej się po rosyjskiej inwazji, która rozpoczęła się 24 lutego 2022 roku, miało decydujące znaczenie dla zachowania jej niepodległości. Jednak jak do tej pory okazało się ono niewystarczające, aby powstrzymać ofensywę rosyjską, wyzwolić utracone terytoria i w konsekwencji zakończyć wojnę. Ponadto w debacie eksperckiej na Zachodzie pojawia się coraz więcej głosów twierdzących, że wola polityczna udzielania pomocy Ukrainie słabnie zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i w państwach Unii Europejskiej (UE)¹. Głównymi tego symptomami okazały się trudności z zatwierdzeniem nowych pakietów pomocy dla Ukrainy: premiera Węgier Viktora Orbána udało się przekonać do racji reszty przywódców państw unijnych po półtora miesiąca rozmów, a wypracowanie kompromisu w kwestii ustawy finansującej pomoc dla Ukrainy pomiędzy Demokratami a Republikanami w Kongresie Stanów Zjednoczonych trwało prawie osiem miesięcy. Poza tym Orbán ma nowego sojusznika w najbliższym sąsiedztwie – Roberta Ficę, premiera Słowacji, którego narracja i podejście do wojny w Ukrainie są zbliżone do postawy Węgier. Podobnie do haseł tych populistów z Europy Środkowej, którzy sprzeciwiają się udzieleniu pomocy Ukrainie i apelują o jak najszybsze zakończenie wojny, brzmią wypowiedzi Donalda Trumpa.

W drugą rocznicę wybuchu wojny Unia Europejska przyjęła trzynasty pakiet sankcji wobec Rosji. Zawiera on zaostrzenie zakazów handlowych, poszerzenie listy osób objętych sankcjami oraz wzmocnienie nadzoru nad próbami Rosji unikania sankcji przez korzystanie z firm z państw trzecich. Na marginesie warto wspomnieć, że dotychczasowe sankcje nie doprowadziły do kryzysu gospodarczego w Federacji Rosyjskiej (FR), za to miały negatywny wpływ na wzrost gospodarczy i inflację w państwach Unii Europejskiej. Ponadto decyzja Komisji Europejskiej o dopuszczeniu ukraińskich towarów rolnych na rynek unijny bez ograniczeń wywołała protesty rolników w wielu krajach UE.

Jednocześnie Ukraina musiała przyznać, że jej kontrofensywa nie powiodła się, co skłoniło Kijów do przemyślenia strategii i zajęcia pozycji obronnych. Na niekorzyść Ukrainy zmienił się także publiczny dyskurs dotyczący jej sytuacji². Akcent przesunął się z sukcesów prezydenta Wołodymyra Zełenskiego na jego rywalizację z byłym naczelnym dowódcą Sił Zbrojnych Ukrainy, generałem Walerijem Żalużnym; z jedności ukraińskiej na coraz częściej ujawniane skandale korupcyjne; z heroizmu armii ukraińskiej na froncie na kryzys mobilizacyjny. Dodatkowo od października 2023 roku Ukraina rywalizuje o przestrzeń medialną i uwagę międzynarodowej opinii publicznej z wojną na Bliskim Wschodzie.

¹ R. Haass, C. Kupchan, *Redefining Success in Ukraine: A New Strategy Must Balance Means and Ends*, „Foreign Affairs” 2023, 17 XI, [online] <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/redefining-success-ukraine>, 22 II 2024.

² M. Wyrwał, *Ukraina w drugim roku wojny. Korupcja, polityczne awantury i gotująca się zaba*, Onet.pl, 22 XII 2023, [online] <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/ukraina-w-drugim-roku-wojny-korupcja-polityczne-awantury-i-gotujaca-sie-zaba/v4yp693>, 22 II 2024.

Kijów obawia się zmęczenia Zachodu wojną, ale prowadzi narrację o wojnie sprawiedliwej i nadal zwraca uwagę partnerów na etyczny wymiar walki o odzyskanie utraconych terytoriów znajdujących się w międzynarodowo uznanych granicach Ukrainy. Wątpliwości wzbudza kwestia, czy argumentacja moralno-etyczna wciąż przemawia do zachodnich odbiorców, jak to było po masakrze w Buczy, czy jednak doszło do zmiany w nastawieniu USA i państw UE do wojny w Ukrainie. Śledząc przekazy medialne³, można postawić hipotezę, że pierwszy rok wojny charakteryzował się „moralnym” podejściem, opartym na wartościach demokratycznych, podczas gdy w drugim roku wojny wyraźnie przeważała tendencja do działania w kategoriach racjonalnych i pragmatycznych.

Z jednej strony podejście „moralne” utożsamiane jest z liberalizmem w teorii stosunków międzynarodowych, zgodnie z którym interesy jednostki i narodu są ważniejsze niż interesy państwa. W świetle liberalizmu prawo międzynarodowe stoi po stronie Ukrainy⁴, która prowadzi wojnę obronną⁵. Podkreśla się również, że w tej wojnie zetknęły się dwa rodzaje reżimów⁶: autorytarna Rosja i demokratyzująca się Ukraina⁷, która podziela z Zachodem wartości, takie jak demokracja, rządy prawa oraz poszanowanie praw i wolności człowieka. Zatem zgodnie z zasadami moralności etycznym postępowaniem Zachodu będzie okazanie solidarności w imię wspólnych norm i wsparcie Ukrainy w jej walce, także poprzez dostarczanie broni⁸. Tylko zwycięstwo Kijowa, a więc sił demokratycznych, może przynieść pokój, ponieważ autorytarna Rosja, zgodnie z teorią demokratycznego pokoju⁹, z natury swojego reżimu skłonna jest do agresywnej polityki.

Z drugiej strony podejście racjonalno-pragmatyczne jest bliskie realizmowi politycznemu, zgodnie z którym państwa kierują się w swoim postępowaniu interesem definiowanym w kategoriach potęgi¹⁰. W myśl realizmu politycznego państwa poszukują najbardziej zyskowych metod realizacji swoich interesów, nawet jeśli wymaga to działań niemoralnych. Hans Morgenthau, założyciel nurtu realistycznego w stosunkach międzynarodowych, pisał, że państwa, w odróżnieniu od ludzi, nie postępują zgodnie z zasadami

³ G. Erman, *Zahid vidvertayetsya vid Ukrainy? Yak nalashtovani partneri i chi spravdi dopomoga pid zagrozoyu*, BBC News Ukraina, 11 XII 2023, [online] <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cgxpdx1dd1qo>, 22 II 2024.

⁴ D. Luban, *Just War and Human Rights*, „Philosophy & Public Affairs” 1980, vol. 9, no. 2, s. 163-164.

⁵ J. Rawls, *The Law of Peoples*, Cambridge 1999, s. 17.

⁶ A. Moravcsik, *Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics*, „International Organization” 1997, vol. 51, no. 4, s. 513-553.

⁷ A. Applebaum, *The Reason Putin Would Risk War*, „The Atlantic” 2022, 3 II, [online] <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/02/putin-ukraine-democracy/621465/>, 22 II 2024.

⁸ M. McFaul, *The Case for Supporting Ukraine is Crystal Clear*, „Foreign Policy” 2023, 16 XI, [online] <https://foreignpolicy.com/2023/11/16/ukraine-russia-war-us-congress-aid-weapons/>, 22 II 2024.

⁹ B. Wiśniewski, *Teoria demokratycznego pokoju*, [w:] *Teorie i podejścia badawcze w nauce o stosunkach międzynarodowych*, red. R. Zięba, S. Bieleń, J. Zając, Warszawa 2015, s. 49-66.

¹⁰ H.J. Morgenthau, *Polityka między narodami. Walka o potęgę i pokój*, tłum. R. Włoch, przejrzał i uzupełnił K.W. Thompson, Warszawa 2010, s. 21.

moralności¹¹, a jego mentor Carl Schmitt przekonywał, że sprawiedliwa jest jedynie siła¹². Podejście realistyczne sugeruje więc, że państwom Zachodu nie opłaca się zbroić Ukrainy ani wprowadzać nowych sankcji, ponieważ ponoszą one jedynie straty gospodarcze. Dodatkowo odwet ze strony Rosji, np. z użyciem broni jądrowej¹³ lub tylko konwencjonalny atak na jedno z państw NATO za pomoc Ukrainie, może być nieproporcjonalnie kosztowny. Zwolennicy tego podejścia twierdzą również, że potencjał militarny i demograficzny Federacji Rosyjskiej jest zbyt duży, co oznacza, że nawet przy wsparciu Zachodu Ukraina ma niewielkie szanse na zwycięstwo. Dlatego należy jak najszybciej zasiąść do stołu rokowań¹⁴.

Celem niniejszego artykułu jest analiza zmian w podejściu Zachodu do wojny w Ukrainie w pierwszych dwóch latach, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii wsparcia wojskowego i politycznego, co pozwoli zweryfikować postawioną hipotezę. Przedmiotem badań będzie wsparcie udzielane Kijowowi przez państwa i organizacje międzynarodowe Zachodu w trakcie dwóch lat od momentu inwazji Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 roku. W artykule zostanie podjęta próba odpowiedzi na następujące pytania badawcze: jakie czynniki, zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne, wpływały na zmiany wsparcia Zachodu dla Ukrainy oraz dlaczego nie zdecydowano się na pełne wsparcie militarne? Aby odpowiedzieć na te pytania, autorka posłuży się krytyczną analizą aktualnej literatury naukowej, raportami think tanków, artykułami publicystycznymi oraz wypowiedziami polityków.

WSPARCIE MILITARNE

Rozpoczęta 24 lutego 2022 roku agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę została potępiona przez państwa Zachodu i ich instytucje wielostronne. Zachód nałożył na Rosję sankcje¹⁵. Sojusz Północnoatlantycki zaapelował do FR o niezwłoczne zakończenie działań wojennych¹⁶. Grupa G7 potępiła inwazję i oświadczyła, że ustanowi surowe i skoordynowane sankcje gospodarcze i finansowe wobec Moskwy¹⁷. Unia Europejska

¹¹ Tamże, s. 28.

¹² C. Schmitt, *Political Theology: Four Chapters on the Concept of Sovereignty*, transl. G. Schwab, for. T.B. Strong, Chicago–London 2005, s. 33.

¹³ J.J. Mearsheimer, *Playing with Fire in Ukraine: The Underappreciated Risks of Catastrophic Escalation*, „Foreign Affairs” 2022, 17 VIII, [online] <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/playing-fire-ukraine>, 22 II 2024.

¹⁴ S.M. Walt, *The Top Five Lessons from Year One of Ukraine's War*, „Foreign Policy” 2023, 9 II, [online] <https://foreignpolicy.com/2023/02/09/the-top-five-lessons-from-year-one-of-ukraines-war/>, 22 II 2024.

¹⁵ Zob. jedną z pierwszych naukowych analiz postawy Zachodu wobec inwazji rosyjskiej: D. Singh, *The Tripartite Realist War: Analysing Russia's Invasion of Ukraine*, Cham 2023, s. 157-167.

¹⁶ *Statement on Russia's attack on Ukraine*, North Atlantic Council, Brussels, 24 II 2022, [online] https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_192404.htm, 22 II 2024.

¹⁷ *Statement on the Invasion of Ukraine by Armed Forces of the Russian Federation*, G7 Leaders, Brussels, 24 II 2022, [online] <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/24/g7-leaders-statement-on-the-invasion-of-ukraine-by-armed-forces-of-the-russian-federation/>, 22 II 2024.

zapowiedziała przyjęcie nowego pakietu sankcji wobec Rosji oraz uruchomienie dodatkowej pomocy finansowej, humanitarnej i logistycznej dla Ukrainy¹⁸. Również prezydent USA Joe Biden ogłosił nowy pakiet sankcji¹⁹ i przekazanie Kijowowi dodatkowego wsparcia militarnego i pomocy humanitarnej²⁰. Jednak mało kto wierzył, że Ukraina długo przetrwa. Zarówno część zachodnich partnerów, jak i wschodni wrogowie przewidywali podobny scenariusz: zajęcie Kijowa przez Rosjan i zamach stanu, który doprowadzi do zmiany elity rządzącej Ukrainą na prorosyjską w ciągu maksymalnie kilku tygodni.

Tak się jednak nie stało. Po pierwszym miesiącu wojny armia ukraińska odniosła sukces na północnej części frontu: 2 kwietnia 2022 roku wszystkie wcześniej zajęte terytoria obwodu kijowskiego zostały opuszczone przez wojska rosyjskie. Między innymi do Irpienia i Buczy wkroczyły Siły Zbrojne Ukrainy, a za nimi dziennikarze zagraniczni, którzy ujawnili światu to, co się tam wydarzyło. Świat obieżyły zdjęcia ciał ludności cywilnej zostawionych na drogach i ulicach. Wielu Ukraińców zastrzelono – znaleziono ich ze związanymi rękami. Społeczność międzynarodowa była przerażona: choć tylko minister spraw zagranicznych Litwy Gabrielius Landsbergis nazwał tragedię w Buczy „ludobójstwem”²¹, wiele państw nie tylko Zachodu, ale całego świata potępiło zbrodnię (niektóre bez wskazania sprawcy) i wezwało do przeprowadzenia niezależnego rzetelnego śledztwa²². Wstrząsające zdjęcia z Buczy, podobnie jak obraz martwego syryjskiego dziecka na tureckiej plaży z 2015 roku oraz fotografia poparzonej dziewczynki biegnącej podczas wojny w Wietnamie z 1972 roku, wywołały silniejsze reakcje niż jakiegokolwiek doniesienia²³. Emocje, takie jak żal i współczucie

¹⁸ *Joint Statement by the Members of the European Council*, Brussels, 24 II 2022, [online] <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/24/joint-statement-by-the-members-of-the-european-council-24-02-2022/>, 22 II 2024.

¹⁹ Joe Biden ogłosił pierwszy pakiet sankcji 22 lutego 2022 roku po uznaniu przez Federację Rosyjską niepodległości Donieckiej Republiki Ludowej oraz Ługańskiej Republiki Ludowej. Również UE 23 lutego 2022 roku w odpowiedzi na to wydarzenie wprowadziła restrykcje personalne wobec 351 deputowanych Dumy oraz 23 osób przynależących do rosyjskich elit wojskowych i politycznych.

²⁰ *Remarks by President Biden on Russia's Unprovoked and Unjustified Attack on Ukraine*, The White House, Washington, 24 II 2022, [online] <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/02/24/remarks-by-president-biden-on-russias-unprovoked-and-unjustified-attack-on-ukraine/>, 22 II 2024.

²¹ M. Andrukaitytė, *Lithuania's Landsbergis: Bucha Massacre Can Be Called Genocide*, EN Delfi, 6 IV 2022, [online] <https://www.delfi.lt/en/politics/lithuania-s-landsbergis-bucha-massacre-can-be-called-genocide-89899777>, 22 II 2024.

²² Komisja ONZ w raporcie stwierdziła, że Rosja jest odpowiedzialna za „zdecydowaną większość” naruszeń praw człowieka udokumentowanych w czterech regionach Ukrainy. *Report of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine*, United Nations General Assembly, 18 X 2022, [online] <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n22/637/72/pdf/n2263772.pdf?token=WWsXT2yCrAik0wMWLR&fe=true>, 22 II 2024.

²³ G. Schlag, *Moving Images and the Politics of Pity: A Multilevel Approach to the Interpretation of Images and Emotions*, [w:] *Researching Emotions in International Relations: Methodological Perspectives on the Emotional Turn*, red. M. Clément, E. Sangar, Cham 2018, s. 218-225.

dla niewinnych ofiar oraz gniew na sprawców odegrały rolę katalizatorów politycznych, wzmacniając moralno-etyczny charakter polityki zachodnich partnerów wobec Ukrainy.

Kwiecień 2022 roku, po opuszczeniu przez wojska rosyjskie obwodu kijowskiego, obfitował w wizyty zagranicznych gości wysokiego szczebla. Były one istotne nie tylko z punktu widzenia negocjacji i umów dotyczących dostaw broni, ale również symbolizowały ważne wsparcie moralne i wizerunkowe dla Ukrainy²⁴. 8 kwietnia przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen przybyła do Buczy wraz z Wysokim Przedstawicielem Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa Josepem Borrellem oraz premierem Słowacji Eduardem Hegerem. Von der Leyen zadeklarowała, że UE zrobi wszystko, aby wesprzeć Ukrainę w działaniach zmierzających do uzyskania członkostwa w Unii. Przekazała Wołodomyrowi Zełenskiemu kwestionariusz, który miał zostać wypełniony w celu uzyskania przez Ukrainę statusu państwa kandydującego do UE. 9 kwietnia Buczę odwiedził kanclerz Austrii Karl Nehammer, który zaapelował o przeprowadzenie międzynarodowego śledztwa w sprawie popełnionych tam zbrodni. Tego samego dnia premier Wielkiej Brytanii Boris Johnson po raz pierwszy odwiedził Kijów, informując o wsparciu gospodarczym dla Ukrainy i przekazaniu sprzętu wojskowego dla armii ukraińskiej. Kilka dni później, 13 kwietnia, prezydenci: Polski – Andrzej Duda, Litwy – Gitanas Nausėda, Łotwy – Egils Levits i Estonii – Alar Karis odwiedzili wieś Borodianka w obwodzie kijowskim, niemal doszczętnie zniszczoną przez wojska rosyjskie. 24 kwietnia na rozmowy z prezydentem Ukrainy przybyli sekretarz stanu USA Antony Blinken oraz sekretarz obrony USA Lloyd Austin. Władzom Ukrainy udało się przekonać Stany Zjednoczone, że *Ukraina osiąga sukcesy* (jak powiedział po wizycie Blinken)²⁵. W rezultacie USA zadeklarowały dodatkowe wsparcie wojskowe dla Ukrainy w wysokości ponad 700 mln dolarów. W kwietniu odwiedzili ją także premierzy Hiszpanii, Danii, Rumunii i Bułgarii.

Przetrwanie Ukrainy po pierwszych uderzeniach agresora oraz szokujące obrazy z Buczy przełożyły się nie tylko na te wizyty, ale także na stopniową zmianę w podejściu państw Zachodu do kwestii dostarczania broni. Warto zauważyć, że Ukraina otrzymywała wsparcie militarne od sojuszników już od 2014 roku, jednak było ono ograniczone głównie do broni lekkiej, wyposażenia ochronnego, umundurowania oraz urządzeń optoelektronicznych. W kwietniu 2022 roku charakter dostarczane go uzbrojenia zaczął się zmieniać. 5 kwietnia Czechy jako pierwszy kraj wysłały do Ukrainy czołgi, w tym T-72, a 25 kwietnia Polska ogłosiła, że dostarczyła Ukrainie ponad 200 czołgów T-72 oraz rakiety do myśliwców. USA zapowiedziały dostarczenie

²⁴ A. Smagina, *Hto priyihav v Ukrainu? Prezidenti, prem'yer-ministri ta pershi ledi, yaki ne boyatsya pidtrimati nashu krayinu vizitami*, Rubryka, 17 V 2022, [online] <https://rubryka.com/article/partner-visits-to-ukraine/>, 22 II 2024.

²⁵ A. Sangal et al., *April 25, 2022 Russia-Ukraine News*, CNN World, 26 IV 2022, [online] https://edition.cnn.com/europe/live-news/russia-ukraine-war-news-04-25-22/h_7f2247b94752cb129ddd4798b69c953e, 23 II 2024.

pierwszych transporterów opancerzonych starego typu oraz artylerii wyprodukowanej w krajach zachodnich²⁶.

Prawdziwy przełom nastąpił 26 kwietnia dzięki konferencji w amerykańskiej bazie lotniczej Ramstein w Niemczech. W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele oraz wysokiej rangi urzędnicy ds. obrony z ponad 40 krajów, głównie członkowie NATO i UE, ale także państwa z Afryki i Azji. Celem spotkania było omówienie rosyjskiej inwazji na Ukrainę, szczególnie w kontekście ukraińskich zdolności obronnych oraz zadeklarowanie i koordynowanie dalszego wsparcia dla Ukrainy – również w okresie powojennym.

To wydarzenie zainicjowało cykl regularnych spotkań Grupy Kontaktowej ds. Obrony Ukrainy (tzw. Grupa z Ramstein), która do lutego 2024 roku odbyła 14 posiedzeń. Ich efektem było dostarczenie różnego typu pojazdów opancerzonych oraz artylerii lufowej i raketowej, co miało miejsce latem 2022 roku. Dzięki temu sprzętowi Ukraińcy mogli z powodzeniem przeprowadzić kontrofensywę w Chersoniu i w obwodzie charkowskim jesienią 2022 roku. Kolejny znaczący wzrost dostaw broni nastąpił w październiku 2022 roku, po tym, jak Rosja przeprowadziła masowe ataki na infrastrukturę krytyczną Ukrainy z użyciem środków napadu powietrznego. W okresie jesienno-zimowym 2022 roku USA, Niemcy i Francja zobowiązały się do dostarczenia Ukrainie nowych i używanych systemów obrony powietrznej krótkiego zasięgu. Dodatkowo w grudniu ogłoszono, że Waszyngton i Berlin prześlą Ukrainie po jednej baterii systemu obrony powietrznej Patriot²⁷.

Proces podejmowania decyzji o dostarczeniu coraz bardziej zaawansowanej broni za każdym razem był poprzedzony oporem i długimi dyskusjami na temat konsekwencji, wśród których najczęściej wymieniano eskalację działań wojennych przez Rosję w postaci prowokacji wobec państw NATO lub użycia broni nuklearnej w Ukrainie. Jednym z najważniejszych sukcesów ukraińskiej i polskiej dyplomacji była decyzja Niemiec z 25 stycznia 2023 roku o dostarczeniu Ukrainie czołgów Leopard 2 oraz wyrażenie zgody (jako producent) na ich przekazanie przez inne kraje²⁸. Tuż po niemieckiej decyzji Stany Zjednoczone ogłosiły, że dostarczą Ukrainie czołgi typu Abrams. Z kolei w marcu Polska i Słowacja zapowiedziały, że prześlą Kijowowi myśliwce MiG-29.

Jednym z największych oczekiwań co do przebiegu wojny w 2023 roku była zakrojona na szeroką skalę ukraińska kontrofensywa. Zgodnie z wstępnymi planami armia Ukrainy miała w ciągu kilku miesięcy przebić się przez rosyjską obronę i dotrzeć do wybrzeży Morza Azowskiego, odcinając tym samym lądowe połączenie Rosji z okupowanym Krymem. Niektórzy eksperci uważali, że wzmocni to pozycję negocjacyjną

²⁶ J. Tarociński, A. Wilk, *Dostawy broni – konieczność dla Ukrainy, wyzwanie dla Zachodu*, „Ośrodek Studiów Wschodnich” 2023, 11 V, [online] https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2023-05-11/dostawy-broni-koniecznosc-dla-ukrainy-wyzwanie-dla-zachodu#_ftn2, 23 II 2024.

²⁷ *Arms Transfers to Ukraine*, Forum on the Arms Trade, [online] <https://www.forumarmstrade.org/ukrainearms.html>, 23 II 2024.

²⁸ B. Debusmann Jr, G. Wright, A. Radford, *Germany Confirms It Will Provide Ukraine with Leopard 2 Tanks*, BBC News, 25 I 2023, [online] <https://www.bbc.com/news/world-europe-64391272>, 23 II 2024.

Ukrainy wobec Rosji, a Zachód skłoni ją do rozpoczęcia negocjacji. Kontrofensywa (4 czerwca – 1 grudnia 2023 roku) nie powiodła się jednak, ograniczając się do niewielkich, lokalnych zdobyczy terytorialnych (ok. 250 km² okupowanych terenów) oraz przeprowadzenia kilku ataków na rosyjskie okręty na Morzu Czarnym i infrastrukturę wojskową. Opóźniona i niewystarczająca dostawa sprzętu wojskowego od sojuszników spowodowała, że kontrofensywa rozpoczęła się dopiero w czerwcu (pierwotnie planowano ją na kwiecień), co dało Rosji wystarczająco dużo czasu na przygotowanie obrony. Rozległe pola minowe, przewaga w powietrzu oraz liczebność sił rosyjskich uniemożliwiły przebicie się ukraińskiej armii. Po poniesieniu znacznych strat w pierwszych miesiącach kontrofensywy siły ukraińskie przyjęły strategię wojny na wyniszczenie²⁹.

Rok 2023 zakończył się dla armii ukraińskiej poważnym kryzysem. Jego kluczowym elementem był niedobór uzbrojenia oraz amunicji, co wyraźnie odzwierciedlała sytuacja na froncie. Wsparcie militarne dla Ukrainy osłabło jeszcze przed kontrofensywą, a ta tendencja utrzymywała się do końca roku. Sojusznicy Ukrainy – zamiast zapowiadać nowe dostawy broni – częściej podkreślali skalę dotychczasowej pomocy. Według danych Kilońskiego Instytutu Gospodarki Światowej w okresie od sierpnia do października 2023 roku udzielone wsparcie osiągnęło najniższy poziom, notując spadek o prawie 90% w porównaniu do tego samego okresu w 2022 roku³⁰. Jeden z powodów tej sytuacji był bardzo praktyczny, a nie polityczny: wyczerpanie zapasów broni i amunicji na Zachodzie przy jednoczesnym skomplikowanym i czasochłonnym procesie ich produkcji.

Ukraina w coraz większym stopniu polega na kluczowej grupie sojuszników, do której należą m.in. Stany Zjednoczone, Niemcy, Wielka Brytania, Kanada oraz państwa nordyckie. W połowie drugiego roku wojny Polska wypadła z tej grupy, mimo że jako jedna z pierwszych – wraz z państwami bałtyckimi (które oferują największe wsparcie w stosunku do rozmiaru swoich sił zbrojnych oraz gospodarek) – rozpoczęła pomoc wojskową dla Ukrainy już w marcu 2022 roku. W styczniu 2023 roku Polska zajmowała trzecie miejsce, po USA i Wielkiej Brytanii, w rankingu państw dostarczających wsparcie³¹. Jednak we wrześniu 2023 roku podczas eskalacji dyplomatycznego sporu

²⁹ S. Biddle, *How Russia Stopped Ukraine's Momentum*, „Foreign Affairs” 2024, 29 I, [online] https://www.foreignaffairs.com/ukraine/how-russia-stopped-ukraines-momentum?utm_medium=newsletters&utm_source=twofa&utm_campaign=Only%20the%20Middle%20East%20Can%20Fix%20the%20Middle%20East&utm_content=20240202&utm_term=FA%20This%20Week%20-%20112017, 23 II 2024.

³⁰ C. Trebesch, *Ukraine Support Tracker: New Aid Drops to Lowest Level since January 2022*, Kiel Institute for the World Economy, 7 XII 2023, [online] <https://www.ifw-kiel.de/publications/news/ukraine-support-tracker-new-aid-drops-to-lowest-level-since-january-2022/#::~:~:text=Ukraine%20Support%20Tracker%3A%20New%20aid%20drops%20to%20lowest%20level%20since%20January%202022,-07.12.2023&text=The%20dynamics%20of%20support%20to,the%20same%20period%20in%202022>, 23 II 2024.

³¹ C. Trebesch et al., *The Ukraine Support Tracker: Which Countries Help Ukraine and How?*, Kiel Working Papers, II 2023, s. 35-36, [online] <https://www.ifw-kiel.de/publications/the-ukraine-support-tracker-which-countries-help-ukraine-and-how-20852/>, 23 II 2024.

o bezcłowy eksport ukraińskiego zboża ówczesny polski premier, Mateusz Morawiecki, oświadczył, że Polska nie dostarcza już uzbrojenia swojemu sąsiadowi, gdyż potrzebuje nowoczesnej broni na własne potrzeby³². Inne państwa zachodnie również są niechętne do przekazywania całej swojej zaawansowanej broni Ukrainie, ponieważ chcą utrzymać wystarczające zapasy na potrzeby własnej obrony i zdolności odstraszenia Rosji. Ryzyko bezpośredniej konfrontacji NATO z Rosją oznacza konieczność utrzymania zaawansowanych systemów wojskowych w rezerwie na wypadek najgorszego scenariusza. Niemniej po objęciu władzy w Polsce przez nowy rząd po wyborach parlamentarnych jesienią 2023 roku minister spraw zagranicznych, Radosław Sikorski, podczas Forum Ekonomicznego w Davos 17 stycznia 2024 roku ujawnił, że Warszawa poszukuje sposobów na zwiększenie produkcji amunicji i sprzętu wojskowego, aby móc zaoferować Kijowowi szersze wsparcie militarne³³.

Natomiast z Niemcami sytuacja była odwrotna: w pierwszym roku wojny zajmowały one czwarte miejsce, wydając na wsparcie militarne Ukrainy nieco mniej niż Polska (co nie było adekwatne do statusu największej gospodarki UE). Jednak pod koniec drugiego roku znalazły się już na drugim miejscu, po USA³⁴, zwiększając wydatki sześciokrotnie w porównaniu z rokiem poprzednim (2,36 mld euro w 2022 roku wobec 14,74 mld euro do 31 października 2023 roku)³⁵. Do 24 lutego 2022 roku Niemcy były przekonane o nieskuteczności siłowego rozwiązania konfliktu w Donbasie, forsując realizację porozumień mińskich (z lat 2014-2015) i nie przekazując broni Kijowowi. Zmianę tej polityki kanclerz Olaf Scholz ogłosił 27 lutego 2022 roku. Było to częścią drastycznego zwrotu w kursie Berlina w dziedzinach energetyki oraz bezpieczeństwa, nazwanego *Zeitenwende*³⁶.

³² J. Krzywiecki, *Mateusz Morawiecki w Polsat News: Nie przekazujemy już żadnego uzbrojenia Ukrainie*, Polsat News, 20 IX 2023, [online] <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2023-09-20/premier-mateusz-morawiecki-w-programie-gosc-wydarzen-transmisja-w-polsatnews-pl-od-1920/>, 23 II 2024.

³³ P. Miedziński, *Polska będzie produkować więcej amunicji i sprzętu dla Ukrainy? Minister Sikorski daje znaki*, Portal Obronny, 18 I 2024, [online] <https://portalobronny.se.pl/wojna-w-ukrainie/polska-będzie-produkowac-wiecej-amunicji-i-sprzetu-dla-ukrainy-minister-sikorski-daje-znaki-aa-rShd-MsxT-D6zf.html>, 23 II 2024.

³⁴ *Ukraine Support Tracker*, Kiel Institute for the World Economy, 16 II 2024, [online] <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>, 23 II 2024.

³⁵ Według wyliczeń Instytutu Gospodarki Światowej z Kilonii od stycznia 2022 roku do października 2023 roku wartość niemieckiej pomocy wojskowej dla Ukrainy wyniosła 17,1 mld euro. Ta suma uwzględnia koszty dostarczonego już uzbrojenia, sprzętu wojskowego oraz zobowiązań, które będą realizowane w przyszłości, a także dostarczanie wyposażenia oraz materiałów o charakterze niewojskowym dla wszystkich ukraińskich struktur siłowych (Sił Zbrojnych, Gwardii Narodowej, Służby Granicznej i Policji). Niemiecki resort obrony podał faktyczną wartość niemieckiej pomocy wojskowej w wysokości 5,66 mld euro.

³⁶ K. Malinowski, *Epokowy zwrot (Zeitenwende) w niemieckiej polityce bezpieczeństwa. Chwiejne podstawy i niepewne rezultaty*, „Przegląd Zachodni” 2022, no. 3, s. 17-45; A. Kwiatkowska et al., *W poszukiwaniu straconego czasu. Niemcy w erze Zeitenwende*, „Ośrodek Studiów Wschodnich” 2023, 9 XII, [online] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/raport-osw/2023-09-12/w-poszukiwaniu-straconego-czasu>, 23 II 2024.

Podczas pierwszego spotkania Grupy z Ramstein Niemcy ogłosiły, że rozpoczną dostawę ciężkiego sprzętu wojskowego dla Ukrainy. To, a także wizyta w Kijowie w czerwcu 2022 roku, podczas której kanclerz wraz z przywódcami Włoch, Francji i Rumunii poparł przyznanie Ukrainie statusu kandydata do UE, złagodziły krytyczne wypowiedzi Kijowa wobec Niemiec. Widząc w Niemczech pomocnego partnera, 21 września 2023 roku w trakcie posiedzenia Rady Bezpieczeństwa ONZ Zelenski zaproponował rozszerzenie liczby stałych członków Rady, w tym zwłaszcza o Niemcy.

Niemniej dostawy broni i sprzętu wojskowego z Niemiec do tej pory skupiały się głównie na sprzęcie logistycznym, systemach obrony powietrznej, materiałach ochronnych i amunicji. Znacznie mniejszy zakres miało przekazywanie ofensywnego uzbrojenia dla Ukrainy. Zgodnie z założeniami budżetu na 2024 roku Niemcy postanowiły zwiększyć środki na wsparcie militarne dla Ukrainy³⁷ w ramach rządowego programu wsparcia wojskowego dla państw partnerskich (Ertüchtigungsinitiative der Bundesregierung, EIBReg). W obliczu politycznego klinczu w Kongresie USA (o którym będzie mowa niżej) decyzja Niemiec pomogła wzmocnić wizerunek państwa jako wiarygodnego sojusznika Ukrainy zarówno w Unii Europejskiej, jak i NATO, zdolnego do udzielenia znaczącego wsparcia finansowego na cele obronne.

Zasadniczą zmianę w podejściu Niemiec³⁸, ale również Francji³⁹ do wspierania Kijowa zatwierdziły umowy o bezpieczeństwie z Ukrainą, podpisane 16 lutego 2024 roku przez prezydenta Zelenskigo oraz liderów tych państw. Podczas szczytu NATO w Wilnie w lipcu 2023 roku państwa grupy G7 zobowiązały się do pomocy Ukrainie oraz do jej odbudowy po wojnie, co miało zostać ujęte w formie pakietu dwustronnych umów między tymi krajami a Kijowem. Pierwszą taką umowę z Ukrainą zawarła Wielka Brytania 12 stycznia 2024 roku⁴⁰. Wszystkie trzy porozumienia, ważne przez 10 lat, podkreślają zamiar Londynu, Paryża i Berlina zapewnienia długoterminowego wsparcia wojskowego i finansowego dla bezpieczeństwa Ukrainy. Nie zawierają one jednak klauzuli wzajemnej obrony, podobnej do artykułu 5 Traktatu Północnoatlantyckiego, co – w związku z brakiem konsensusu wśród członków NATO co do członkostwa Ukrainy – może oznaczać dla Kijowa wymuszoną alternatywę wobec przystąpienia do

³⁷ M. Fornusek, *Germany Passes 2024 Budget Providing Over \$8 Billion in Military Aid for Ukraine*, The Kyiv Independent, 3 II 2024, [online] <https://kyivindependent.com/germany-passes-2024-budget-providing-over-8-billion-in-military-aid-for-ukraine/>, 23 II 2024.

³⁸ *Agreement on Security Cooperation and Long-Term Support between Ukraine and the Federal Republic of Germany*, President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy Official Website, 16 II 2024, [online] <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-ta-dovgostrokovu-p-88985>, 23 II 2024.

³⁹ *Agreement on Security Cooperation and Long-term Support between Ukraine and France*, President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy Official Website, 16 II 2024, [online] <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89005>, 23 II 2024.

⁴⁰ *Agreement on Security Co-Operation between the United Kingdom of Great Britain & Northern Ireland and Ukraine*, UK Government, 12 I 2024, [online] https://assets.publishing.service.gov.uk/media/65a14a6ae96df50014f845d2/UK-Ukraine_Agreement_on_Security_Co-operation.pdf, 23 II 2024.

Sojuszu. Niemniej w obliczu agresji Rosji Paryż przewiduje pakiet pomocy wojskowej o wartości 3 mld euro w 2024 roku, co stanowi największą roczną kwotę, jaką Francja przekazała Ukrainie od początku wojny. Mimo że Francja jest najlepiej uzbrojonym państwem w Europie, wcześniej nie wspierała aktywnie Ukrainy dostawami broni, będąc na 16 miejscu w rankingu dostawców broni⁴¹. Również Berlin przygotował natychmiastowy pakiet wsparcia o wartości 1,13 mld euro, który koncentruje się na obronie powietrznej i artylerii. Podobne, lecz w mniejszej skali, wsparcie dla Ukrainy zobowiązały się udzielać Dania⁴², Kanada⁴³ oraz Włochy⁴⁴ w ramach podpisanych umów o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa.

Jednak, jak zauważył kanclerz Niemiec Scholz, przyszłość skutecznej obrony Ukrainy zależy głównie od Stanów Zjednoczonych⁴⁵, które pozostają największym i najistotniejszym donatorem sprzętu wojskowego dla Ukrainy (48.7 mld dolarów, czyli 44 mld euro)⁴⁶. Dostarczają one ponad połowę całkowitej ilości dostarczonego uzbrojenia i w wielu kategoriach, takich jak wyrzutnie HIMARS oraz pociski GMLRS do nich, są ich jedynym dostawcą. Warto dodać, że tylko USA dysponują odpowiednio dużymi zapasami broni i zaawansowanymi możliwościami produkcyjnymi.

OPORY WEWNĘTRZNE NA ZACHODZIE A WSPARCIE DLA UKRAINY

W 2023 roku Waszyngton zredukował jednak wielkość pomocy wojskowej dla Ukrainy. Wynikało to z wyczerpania funduszy przydzielonych na ten cel przez Kongres USA w ramach Inicjatywy Wsparcia Bezpieczeństwa Ukrainy (USAI), a wewnętrzna walka polityczna oraz możliwość wygrania przez Trumpa wyborów prezydenckich w listopadzie 2024 roku zrodziły obawy Ukrainy i jej europejskich sojuszników co

⁴¹ *Ukraine Support Tracker*, Kiel Institute...

⁴² *Agreement on Security Cooperation and Long-Term Support between Ukraine and Denmark*, President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy Official Website, 23 II 2024, [online] <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobotnictvo-u-sferi-bezpeki-ta-dovgostrokovu-p-89185#:~:text=Denmark%20will%20provide%20long%2Dterm,565%20million%20in%20military%20support>, 24 II 2024.

⁴³ *Agreement on Security Cooperation between Ukraine and Canada*, President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy Official Website, 2024, 24 II, [online] <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobotnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrainoyu-ta-89233>, 25 II 2024.

⁴⁴ *Agreement on Security Cooperation between Ukraine and Italy*, President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy Official Website, 2024, 24 II, [online] <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobotnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrainoyu-ta-89245#:~:text=Italy%20provided%20Ukraine%20with%20,into%20account%20Ukraine's%20contingent%20needs>, 25 II 2024.

⁴⁵ H. von der Burchard, V. Goury-Laffont, *Ukraine Signs Security Pacts with Germany, France*, Politico, 16 II 2024, [online] <https://www.politico.eu/article/ukraine-signs-security-pacts-with-germany-france/>, 23 II 2024.

⁴⁶ *U.S. Security Assistance to Ukraine*, Congressional Research Service, 15 II 2024, [online] [https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12040#:~:text=FY2022%20and%20FY2023%20security%20assistance,Drawdown%20Authority%20\(PDA%3B%2022%20U.S.C](https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12040#:~:text=FY2022%20and%20FY2023%20security%20assistance,Drawdown%20Authority%20(PDA%3B%2022%20U.S.C), 23 II 2024.

do przyszłości amerykańskiego wsparcia. W październiku 2023 roku prezydent Joe Biden złożył wniosek o dodatkowe 61 mld dolarów na pomoc dla Ukrainy (obejmujące wsparcie militarne, ekonomiczne oraz humanitarne) w ramach wieloaspektowego pakietu, na który miała również składać się pomoc dla Izraela, Tajwanu i ochrona granic USA. Celowa konsolidacja tych środków w jeden zbiorczy pakiet miała na celu przyspieszenie jego przyjęcia. Jednakże wywołało to polityczny impas między Republikanami a Demokratami, spowodowany przez takie kwestie, jak wzmocnienie ochrony granic oraz zaostrzenie przepisów migracyjnych, które z punktu widzenia przedstawicieli partii republikańskiej były zasadniczymi elementami tego pakietu. Poza tym Republikanie śledzą nastroje społeczne swojego elektoratu: w sondażu Pew Research Center z grudnia 2023 roku 48% wyborców republikańskich uznało, że pomoc Stanów Zjednoczonych dla Ukrainy jest zbyt duża, 20% oceniło jej poziom jako adekwatny, a zaledwie 13% stwierdziło, że jest ona niewystarczająca⁴⁷. Również Trump nie krył swojej dezaprobaty dla udzielenia Kijowowi dodatkowej pomocy wojskowej.

Również w Unii Europejskiej nie brakuje głosów sprzeciwiających się wspieraniu Ukrainy militarnie. Jednym z nowych głosów jest obecny premier Słowacji Fico. Doszedł on do władzy po zwycięstwie swojej partii populistycznej Smer-SSD w wyborach parlamentarnych jesienią 2023 roku, obiecując zablokować potencjalne członkostwo Ukrainy w NATO i sprzeciwić się sankcjom wobec Rosji. Rząd Ficy wstrzymał dostawy broni do Ukrainy, a sam premier zgłosił pomysł bycia mediatorem w rozmowach pokojowych Ukrainy z Rosją, które zakładałyby kompromis polegający na oddaniu przez Kijów części terytorium. Ponadto nowy rząd Słowacji zacieśnia relacje z Węgrami⁴⁸, które od samego początku wojny próbują udowodnić, że istnieje alternatywna droga pozwalająca pozostać w NATO i UE, a jednocześnie budować dobre relacje z Pekinem i Moskwą. Premier Węgier Orbán, który stoi na czele populistycznej narodowo-konserwatywnej partii Fidesz, sprzeciwia się dostawom broni do Ukrainy i od czasu do czasu blokuje lub grozi zablokowaniem decyzji UE i NATO dotyczących Ukrainy. Tak było 14 grudnia 2023 roku w kwestii podjęcia decyzji w sprawie rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych Ukrainy z UE: opuszczając salę i nie wspierając tego pomysłu, Orbán pozwolił pozostałym 26 przywódcom państw unijnych głosować za nią jednomyślnie. Następnie jednak zawetował unijny pakiet wsparcia dla Ukrainy o wartości 50 mld euro na 4 lata. Mimo to udało się go przyjąć 1 lutego 2024 roku po przekonaniu Orbána przez kanclerza Niemiec Olafa Scholza, prezydenta Francji Emmanuela Macrona, premier Włoch Giorgię Meloni, szefową Komisji Europejskiej

⁴⁷ A. Cerda, *About Half of Republicans Now Say the U.S. Is Providing Too Much Aid to Ukraine*, Pew Research Center, 8 XII 2023, [online] <https://www.pewresearch.org/short-reads/2023/12/08/about-half-of-republicans-now-say-the-us-is-providing-too-much-aid-to-ukraine/#:~:text=A%20new%20Pew%20Research%20Center,too%20much%20aid%20to%20Ukraine,> 23 II 2024.

⁴⁸ Ł. Ogrodnik, *„Słowacja na pierwszym miejscu” – polityka zagraniczna czwartego rządu Roberta Ficy*, „Polski Instytut Spraw Międzynarodowych” 2024, no. 29, [online] [https://www.pism.pl/publikacje/slowacja-na-pierwszym-miejscu-polityka-zagraniczna-czwartego-rzadu-roberta-ficy,](https://www.pism.pl/publikacje/slowacja-na-pierwszym-miejscu-polityka-zagraniczna-czwartego-rzadu-roberta-ficy) 23 II 2024.

Ursulę von der Leyen i przewodniczącą Rady Europejskiej Charlesa Michela, aby nie korzystał z prawa weta⁴⁹.

„Wiatr zmian” dotarł i do Europy Zachodniej⁵⁰. 22 listopada 2023 roku w wyborach parlamentarnych w Niderlandach wygrała antyeuropejska, skrajnie prawicowa Partia Wolności (PVV), kierowana przez Geerta Wildersa, która sprzeciwia się transferom broni do Ukrainy. Jednak kilka dni przed wyborami Niderlandy zadeklarowały pomoc dla Kijowa w wysokości 2 mld euro w 2024 roku, która obejmuje materiały do obrony przeciwlotniczej, amunicję, konserwację wcześniej dostarczonych systemów, poprawę cyberbezpieczeństwa, szkolenie żołnierzy itd.⁵¹ Istotne jest również to, że Niderlandy jako kluczowy członek koalicji lotniczej wspierają wysiłki na rzecz wzmocnienia ukraińskiego lotnictwa poprzez dostarczenie myśliwców F-16. W związku z planowanym zastąpieniem swojej floty F-16 przez nowocześniejsze myśliwce piątej generacji F-35 Holandia zobowiązała się przekazać Ukrainie część swoich obecnych maszyn F-16. Pod rządami Wildersa przyszłość tych zobowiązań stoi pod znakiem zapytania, niemniej w 2023 roku Niderlandy wciąż zajmowały siódme miejsce pod względem wielkości wydatków na wsparcie militarne Ukrainy.

Z kolei Austria wspiera Ukrainę jedynie pomocą humanitarną, nie przysyłając broni. W odróżnieniu od Finlandii i Szwecji⁵², które w maju 2022 roku wybrały opcję uzyskania członkostwa w NATO, Wiedeń po ponad dwóch latach wojny utrzymuje neutralność. Jego kurs wobec Rosji jest często krytykowany przez sojuszników Ukrainy jako zbyt łagodny. Kanclerz Austrii Nehammer był jedynym liderem państwa UE, który osobiście spotkał się z prezydentem Rosji w pierwszych dwóch latach wojny. Mimo protestu 20 krajów-członków Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE), w tym Polski, Ukrainy, Francji, Wielkiej Brytanii i Kanady, piętnastu obywateli Rosji objętych sankcjami otrzymało wizy od austriackiego rządu, aby móc uczestniczyć 23 lutego 2023 roku w Zgromadzeniu Parlamentarnym OBWE. Minister spraw zagranicznych Austrii Alexander Schallenberg uzasadniał tę decyzję, twierdząc, że rząd w Wiedniu, gdzie znajduje się siedziba władz OBWE, ma zobowiązania prawne do umożliwienia wszystkim chętnym delegacjom udziału w obradach tej organizacji. Wcześniej, w styczniu 2023 roku, szef austriackiej dyplomacji skrytykował Polskę za odmowę przyjęcia ministra spraw zagranicznych Rosji Siergieja Ławrowa na posiedzeniu Rady Ministerialnej OBWE w Łodzi.

⁴⁹ G. Sorgi, B. Moens, E. Braun, *EU Approves €50B Ukraine Aid as Viktor Orbán Folds*, Politico, 1 II 2024, [online] <https://www.politico.eu/article/ukraine-gets-eu-aid-as-orban-folds/#:~:text=European%20Union%20leaders%20on%20Thursday,Orb%C3%A1n%2C%20to%20drop%20his%20veto,23%20II%2024.>

⁵⁰ Orbán pogratulował w serwisie społecznościowym X Geertowi Wildersowi zwycięstwa w wyborach parlamentarnych. Szef węgierskiego rządu uzupełnił swój tweet fragmentem teledysku do utworu Scorpions *Wind of Change* (*Wiatr zmian*).

⁵¹ *Kabinet Reserveert €2 Miljard Voor Militaire Steun aan Oekraïne*, Ministerie van Defensie, 17 XI 2023, [online] <https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2023/11/17/kabinet-reserveert-2-miljard-euro-voor-militaire-steun-aan-oekraïne>, 23 II 2024.

⁵² Finlandia jest członkiem NATO od 4 kwietnia 2023 roku, a Szwecja od 7 marca 2024 roku.

Po dwóch latach wojny niechęć wobec wspierania Ukrainy dostawami broni obecna jest również w południowych państwach członkowskich UE. Bułgaria, Grecja, Chorwacja i Słowenia są w dziesiątce państw wydających najmniej na pomoc wojskową⁵³. Wysyłając broń dopiero od czerwca 2023 roku, Bułgaria wsparła Ukrainę amunicją, transporterami opancerzonymi i rakietami S-300. Chorwacja natomiast zapowiedziała już w piątym dniu wojny, że wyśle karabiny oraz sprzęt ochronny dla czterech brygad. Kolejny, a na razie ostatni chorwacki pakiet pomocy wojskowej o wartości 30 mln euro został zapowiedziany 22 sierpnia 2023 roku⁵⁴. Prezydenci obydwu państw posługują się retoryką, która podważa jedność stanowiska Zachodu wobec rosyjskiej agresji. Prezydent Bułgarii Rumen Radew nie zgadza się na dostawy broni dla obrony Ukrainy oraz sankcje gospodarcze wobec Rosji, wzywając do negocjacji między Kijowem a Moskwą⁵⁵. Z kolei prezydent Chorwacji Zoran Milanović, sprzeciwiając się planowi szkolenia przez jego państwo żołnierzy ukraińskich, powiedział, że w Ukrainie ma miejsce wojna zastępcza Stanów Zjednoczonych i NATO przeciwko Rosji⁵⁶. Z kolei premierzy Bułgarii i Chorwacji nie podzielali zdania swoich prezydentów: urzędujący wtedy w Bułgarii premierzy Kiril Petkow, Gylyb Donew, a następnie Nikołaj Denkow widzieli w Rosji bezpośrednie zagrożenie dla państw NATO, a premier Chorwacji Andrej Plenković zapowiadał, że jego rząd będzie wspierał Ukrainę w każdym aspekcie.

Warto zwrócić uwagę, że podmiotami, które w państwach zachodnich, szczególnie w USA, mogą wpływać na decyzje polityczne związane z pomocą wojskową, są prywatne przedsiębiorstwa wojskowe. Przemysł obronny korzysta na ciągłych operacjach wojskowych, ponieważ wojny zwiększają popyt na broń i amunicję. Trwająca wojna doprowadziła do wzrostu wydatków na obronę nie tylko w Ukrainie, ale także w krajach NATO. Ciągłe wsparcie wojskowe dla Kijowa pozwala producentom broni sprzedawać i testować nowe systemy. Jednak zakończenie wojny w przypadku otrzymania przez Ukrainę zaawansowanej broni w znacznych ilościach nie byłoby w ich interesie. Kontrahenci zbrojeniowi wykorzystują swoją siłę lobbingową do tego, by wojna się przedłużyła, a oni mogli dalej zyskiwać na produkcji broni.

Innym narzędziem, które państwa Zachodu wykorzystują w celu wywarcia presji na Rosję, oprócz wspierania Ukrainy, są sankcje. Od 24 lutego 2022 roku międzynarodowi partnerzy Kijowa, m.in. UE, USA, Wielka Brytania, Kanada, Szwajcaria, Australia, Japonia i Nowa Zelandia, wprowadziły szereg sankcji przeciwko Moskwie, mających na celu osłabienie rosyjskiej gospodarki, ograniczenie dostępu do kluczowych technologii i rynków oraz pozbawienie innych zasobów niezbędnych do prowadzenia wojny.

⁵³ *Ukraine Support Tracker*, Kiel Institute...

⁵⁴ *Arms Transfers...*

⁵⁵ *Niebywale. Prezydent Bułgarii: Ukraina nalega na wojnę*, O2, 16 VII 2023, [online] <https://www.o2.pl/informacje/niebywale-prezydent-bulgarii-ukraina-nalega-na-wojne-6920140780264384a>, 23 II 2024.

⁵⁶ *Prezydent Chorwacji staje po stronie Kremla. Powtarza rosyjską narrację o wojnie w Ukrainie*, Onet, 16 I 2023, [online] <https://www.onet.pl/informacje/onetiwiadomosci/prezydent-chorwacji-staje-po-stronie-kremla-powtarza-rosyjska-narracje-o-wojnie-w/n8kpx27,79cfc278>, 23 II 2024.

18 grudnia 2023 roku UE przyjęła 12. pakiet sankcji wymierzonych w kluczowe sektory rosyjskiej gospodarki⁵⁷. Jednak podczas obrad, kiedy przywódcy Unii podejmowali tę decyzję, zabrakło kanclerza Austrii Nehammera. Odmówił on podpisania dokumentu, żądając wykluczenia Raiffeisen Bank International (RBI) z ukraińskiej listy międzynarodowych sponsorów wojny. 16 grudnia 2023 roku Ukraina zawiesiła wpisanie banku na czarną listę w trakcie negocjacji z Komisją Europejską, co pozwoliło Austrii wycofać swoje zastrzeżenia. Było to posunięcie polityczne, podobne do działań Węgier i Grecji, które przeciągały przyjęcie 11. pakietu sankcji, starając się wykluczyć swoje firmy z listy. Mimo rosnących trudności z uzgadnianiem kolejnych pakietów sankcji w UE 17 lutego 2024 roku na Konferencji Bezpieczeństwa w Monachium Wołodymyr Zełenski w swoim przemówieniu zaapelował do partnerów o zamknięcie wszelkich luk w sankcjach wobec Rosji, w szczególności w sektorze nuklearnym⁵⁸.

Z sankcjami związany jest również inny problem: ich wpływ na Rosję oraz na państwa Zachodu. Nie przewidywano, że gospodarka Federacji Rosyjskiej okaże się tak odporna na sankcje, a przestawienie jej na tory wojenne doprowadzi do wzrostu. W 2022 roku rosyjski PKB skurczył się o 2,1%, ale 2023 roku odnotowano wzrost o 2,2%. Poprawiła się również sytuacja z inflacją: z 13,7% w 2022 roku do 5,9% w 2023 roku⁵⁹. Wskaźniki te osłabiają jednak wysokie stopy procentowe i słaby rubel. Handel między UE a Rosją zmniejszył się o ponad 50% w porównaniu z 2021 roku, co doprowadziło do zaniku działalności w rosyjskich sektorach przemysłu przetwórczego⁶⁰. Z jednej strony te branże straciły dostęp do rynku, a z drugiej były uzależnione od zaawansowanych technologii. Niemniej Moskwa zdołała pozyskiwać niektóre objęte sankcjami produkty i technologie za pośrednictwem państw trzecich, w tym Chin, Kazachstanu, Turcji i Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Jeśli chodzi o sektor energetyczny, Rosja przekierowała część utraconej sprzedaży, oferując surowce po znacznie niższych cenach Chinom, Indiom oraz Turcji.

Większość państw członkowskich UE zdołała zawiesić import rosyjskiej ropy naftowej i znaleźć alternatywne źródła zaopatrzenia. Wzrost cen surowców i energii po wybuchu wojny miał jednak większy wpływ na gospodarkę Unii niż na gospodarki niektórych jej partnerów, takich jak Stany Zjednoczone i Japonia, co negatywnie wpłynęło na jej konkurencyjność. Strefa euro, jak i cała UE, przez dwa lata doświadczała jedynie niewielkiego wzrostu gospodarczego. Kilka państw członkowskich (Dania, Niemcy, Estonia, Irlandia, Litwa, Rumunia i Finlandia) odnotowało regres PKB pod koniec 2023

⁵⁷ *Sankcji proty RF*, Ministerstwo zakordonnych spraw Ukrainy, 9 II 2024, [online] <https://mfa.gov.ua/sankciyi-proti-rf>, 23 II 2024.

⁵⁸ *Wystup Prezydenta Wolodymyra Zelenskogo na Munchenskiej konferencji z pytan bezpeky*, Ministerstwo zakordonnych spraw Ukrainy, 17 II 2024, [online] <https://mfa.gov.ua/news/vistup-prezidenta-volo-dimira-zelenskogo-na-myunhenskiej-konferenciyi-z-pitan-bezpeki>, 23 II 2024.

⁵⁹ *Russian Federation. Country Data*, International Monetary Fund, 2024, IV [online] <https://www.imf.org/en/Countries/RUS#countrydata>, 23 II 2024.

⁶⁰ *Sankcje na Rosję słabo działają? Komisja Europejska: poczekajmy, zadziałają*, „Rzeczpospolita”, 2023, 8 VII [online] <https://www.rp.pl/gospodarka/art38713591-sankcje-na-rosje-slabo-dzialaja-komisja-europejska-poczekajmy-zadzialaja>, 23 II 2024.

roku, a wzrost w innych krajach UE nie przekroczył 0,5% (poza Hiszpanią, Cyprzem, Portugalią, Słowenią i Maltą)⁶¹.

Taka sytuacja gospodarcza sprzyja wzrostowi niezadowolenia społeczeństw europejskich z polityk ich rządów, szczególnie w kwestii dalszego wspierania militarnego Ukrainy, co jest wykorzystywane przez antyunijne siły oraz rosyjską propagandę w prowadzonej wojnie informacyjnej. Kilka protestów miało miejsce po rocznicy rosyjskiej agresji na Ukrainę. 13 tys. osób manifestowało 25 lutego 2023 roku w Berlinie przeciwko zwiększeniu dostaw broni dla Kijowa oraz wprowadzeniu kolejnych sankcji wobec Moskwy. Tego samego dnia w Londynie odbył się protest, podczas którego uczestnicy domagali się zaprzestania wysyłania uzbrojenia do Ukrainy. Natomiast 26 lutego 2023 roku w Brukseli 1600 osób przyłączyło się do demonstracji, krytykując NATO i nazywając rosyjską agresję wojną między NATO a Rosją⁶². 19 czerwca 2023 roku w Sofii tysiące demonstrantów sprzeciwiło się pomocy wojskowej rządu bułgarskiego dla Ukrainy. Ostatni większy protest miał miejsce w Pradze 16 września 2023 roku, gdzie zwolennicy prorosyjskiej, antyzachodniej czeskiej partii opozycyjnej PRO zgromadzili 10 tys. osób (mniej niż w podobnej akcji rok wcześniej). Manifestujący, wytykając rządowi wysoką inflację i rosnące ceny energii, apelowali o zaprzestanie wysyłania broni do Ukrainy i namawiali do zabiegania o pokój⁶³.

Warto też przypomnieć, że w maju 2022 roku Komisja Europejska na znak solidarności z walczącą Ukrainą udzieliła jej rolnikom pozwolenia na sprzedaż swoich produktów w Unii Europejskiej bez płacenia cel, dając im dostęp do jednolitego rynku wspólnoty. Rolnicy z UE twierdzą jednak, że posunięcie to stworzyło nieuczciwą konkurencję, ponieważ ograniczenia w produkcji dotyczące m.in. środków ochrony roślin wymagane przez UE nie obowiązują w Ukrainie. 31 stycznia 2024 roku Komisja Europejska przedłużyła zawieszenie cel przywozowych i kontyngentów na ukraiński eksport do UE na kolejny rok, do 2025 roku, zapowiadając jednocześnie wzmocnienie ochrony rynków wrażliwych unijnych produktów rolnych. Mechanizm ochronny nie zadowolili rolników, którzy uważają, że jest za słaby w stosunku do potrzeb⁶⁴. Polska jest jednym z krajów najbardziej dotkniętych wpuszczeniem bez żadnych ograniczeń eksportu

⁶¹ *GDP and Main Components (Output, Expenditure and Income)*, Eurostat, 23 II 2024, [online] https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NAMQ_10_GDP__custom_7680558/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=a4ce6a9d-7ef1-48f1-a5bf-e23a717fcf75, 23 II 2024.

⁶² A. Gayet, J. Packroff, *Protests in Brussels, Berlin against Arms Supply to Ukraine*, Euractiv, 27 II 2023, [online] <https://www.euractiv.com/section/politics/news/protests-in-brussels-berlin-against-arms-supply-to-ukraine/>, 23 II 2024.

⁶³ J. Lopatka, D. Cerny, *Czech Protesters Rally against Government's Pro-Western Policies*, Reuters, 16 IX 2023, [online] [https://www.reuters.com/world/europe/czech-protesters-rally-against-governments-pro-western-policies-2023-09-16/#:~:text=PRAGUE%2C%20Sept%2016%20\(Reuters\),and%20military%20support%20for%20Ukraine](https://www.reuters.com/world/europe/czech-protesters-rally-against-governments-pro-western-policies-2023-09-16/#:~:text=PRAGUE%2C%20Sept%2016%20(Reuters),and%20military%20support%20for%20Ukraine), 23 II 2024.

⁶⁴ Rolnicy również apelują o usunięcie zapisów dotyczących rolnictwa z unijnego programu Zielony Ład, który jest pakietem inicjatyw politycznych mających na celu osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 roku. Ich zdaniem wprowadzenie dodatkowych regulacji dotyczących ochrony środowiska spowoduje zmniejszenie opłacalności i poziomu produkcji rolnej w Europie.

produktów rolnych Ukrainy na wspólny rynek UE. Strajk generalny w formie blokad przejść granicznych z Ukrainą i dróg dojazdowych do kilku miast w Polsce, który trwał 30 dni, zaczął się 9 lutego 2024 roku. W całym kraju ogłoszono ponad 250 akcji protestacyjnych. Rozpoczynając strajk, polscy rolnicy przyłączyli się do serii demonstracji w całej zintegrowanej Europie, które miały miejsce m.in. w Niemczech, we Francji, w Rumunii, Hiszpanii, Portugalii, Niderlandach, Grecji, Belgii, na Litwie i Łotwie.

Biorąc pod uwagę sytuację gospodarczą i inne kłopoty wewnętrzne spowodowane pośrednio wojną w Ukrainie, można było oczekiwać, że pozytywne emocje Europejczyków wyrażające wsparcie dla Ukraińców nie utrzymają się długo, a wraz z nimi spadnie zrozumienie dla ich przedłużającej się walki z Rosją. Wyniki Eurobarometru z jesieni 2023 roku pokazują jednak, że chęć udzielania dalszej pomocy zmniejszyła się jedynie minimalnie w porównaniu z pierwszym rokiem wojny. Oczekiwane przyzwyczajenie się do rosyjskiej agresji na Ukrainę nie miało miejsca: 28% uczestników sondażu wskazało ją jako główny problem Unii Europejskiej. Natomiast do zmieniających się realiów gospodarczych ludzie prawdopodobnie potrafili dostosować się, dlatego odsetek osób uważających inflację i wzrost cen za najważniejszy problem spadł do 20% (z 32% w 2022 roku)⁶⁵.

Gotowość obywateli UE do udzielania różnorodnej pomocy Ukrainie prawie się nie zmieniła. Pomoc humanitarna nadal jest najczęściej wymienianym typem wsparcia, które powinno być oferowane, z wynikiem 89%, co jest niewielkim spadkiem w porównaniu z rokiem poprzednim, kiedy wynosiła 91%. Kolejne miejsca zajmuje przyjmowanie uchodźców (84%, w 2022 roku – 88%), pomoc finansowa (72%, w 2022 roku – 77%) oraz nałożenie sankcji na Rosję (72%, w 2022 roku – 74%). Dostarczanie broni pozostawało formą pomocy budzącą najwięcej kontrowersji. W 2022 roku 65% respondentów popierało takie działania, w 2023 roku odsetek ten spadł do 60%⁶⁶.

Można zaobserwować korelację między podejściem państw do wsparcia militarnego Ukrainy i nastrojami społecznymi. Większość obywateli popiera pomoc wojskową w państwach, które są w czołówce dostawców broni do Ukrainy: Szwecja (91%), Finlandia (90%), Niderlandy i Polska (85%) oraz Dania (83%). Co ciekawe, nawet w państwach doświadczających regresu PKB większość społeczeństwa wciąż wspiera dostawy uzbrojenia: Litwa (83%), Irlandia (72%), Estonia (62%) oraz Niemcy (61%). Natomiast w krajach, które nie wspierają Ukrainy militarnie lub robią to w niewielkim stopniu, jedynie mniejszość popiera dostarczanie broni: Cypr i Bułgaria (31%), Słowacja (34%), Grecja (37%) oraz Węgry i Austria (43%)⁶⁷.

Europejczycy wciąż stabilnie oceniają działania UE w odpowiedzi na rosyjską inwazję na Ukrainę. W 2022 roku 56% respondentów wyrażało zadowolenie z reakcji Brukseli i podejmowanych przez nią działań, a w 2023 roku wskaźnik ten wyniósł 57%.

⁶⁵ *Standard Eurobarometer 100 – Autumn 2023. Public Opinion in the European Union*, s. 30, [online] <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3053>, 23 II 2024.

⁶⁶ *Standard Eurobarometer 100 – Autumn 2023. The EU's response to the war in Ukraine*, s. 13, [online] <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3053>, 23 II 2024.

⁶⁷ Tamże, s. 19.

Jednak w krajach, które miały historycznie bliskie powiązania z Federacją Rosyjską, ponad połowa mieszkańców nie zgadza się z polityką UE wobec wojny. W Grecji niezadowolone wyraża 57% mieszkańców, na Cyprze 55%, a w Słowenii 52%⁶⁸.

ZAKOŃCZENIE

Tytułem podsumowania warto się odnieść do postawionej na wstępie hipotezy. Przeprowadzona analiza wykazała, że podejście Zachodu do wsparcia Ukrainy w wojnie z Rosją, zwłaszcza w kontekście dostaw broni, w latach 2022 i 2023 łączyło elementy zarówno liberalizmu, jak i realizmu. W miarę przedłużania się konfliktu i malejących nadziei na szybkie zwycięstwo Ukrainy górę wziął pragmatyzm. Masakra w Buczy i Irpieniu przyspieszyła dostawy uzbrojenia – brutalne obrazy wojny wywołały zbiorowe wspomnienia poprzednich wojen europejskich, motywując większość Europejczyków do solidarności z Kijowem. Ważnym czynnikiem było również wcześniejsze wycofanie się Rosjan z obwodu kijowskiego. Dostawy broni zwiększono po sukcesach armii ukraińskiej w obwodach charkowskim i chersońskim.

Natomiast przed kontrofensywą z 2023 roku Ukraina nie osiągnęła żadnych znaczących sukcesów, które mogłyby posłużyć jako argument za zwiększeniem dostaw zaawansowanej broni z Zachodu. Sama kontrofensywa również nie przyniosła spektakularnych zdobyczy terytorialnych, co przyczyniło się do zauważalnego spadku pomocy w 2023 roku w porównaniu z 2022 rokiem. Oprócz dostarczenia czołgów Leopard i Abrams na początku 2023 roku Zachód nie zdecydował się na przekazanie Ukrainie kolejnych kluczowych rodzajów zaawansowanego uzbrojenia⁶⁹. Nasilenie wydarzeń w drugiej połowie 2023 roku, takich jak wygranie wyborów parlamentarnych przez antyukraińsko nastawione partie Ficy na Słowacji i Wildersa w Niemczech oraz trudności z przyjęciem pakietów pomocy dla Ukrainy przez amerykański Kongres i UE, sprawiły wrażenie, że Zachód podchodzi do wojny racjonalniej i ostrożniej. Warto mieć jednak na uwadze, że taki stan rzeczy wynika głównie z praktycznych przyczyn, takich jak ograniczone zapasy broni i amunicji oraz trudności z nadążaniem produkcji za potrzebami ukraińskiej armii, co ogranicza możliwości Zachodu w dalszym przekazywaniu wsparcia militarnego.

Mimo to rok 2023 pokazał, że „moralne” podejście, w połączeniu z liberalizmem, nie zniknęło z działań Zachodu wobec Ukrainy. Spekulacje, że wewnętrzne kłopoty, w tym gospodarcze, doprowadzą do zmian w opinii publicznej państw europejskich, nie potwierdziły się. Chęć dalszej pomocy Ukrainie wśród Europejczyków pozostała stosunkowo stabilna. Przyjęcie trzech pakietów sankcji przez UE⁷⁰, rozpoczęcie negocjacji

⁶⁸ Tamże, s. 7-8.

⁶⁹ Dopiero 22 grudnia 2023 roku Zelenski poinformował, że niemiecki rząd rozpoczyna proces przygotowania do wysłania pierwszej partii 18 samolotów F-16 do Ukrainy.

⁷⁰ Rada Europejska przyjęła dziesiąty pakiet sankcji 25 lutego 2023 roku, jedenasty pakiet – 23 czerwca 2023 roku oraz dwunasty – 18 grudnia 2023 roku.

akcesyjnych z Ukrainą oraz pogłębienie zmiany polityki Berlina wobec Kijowa i podpisanie sześciu umów o bezpieczeństwie pokazują, że podobnie jak w pierwszym roku wojny, państwa europejskie wciąż wykazują długoterminową solidarność i kierują się liberalnym podejściem w swojej polityce wobec Ukrainy.

Jednak wstrzymanie pomocy amerykańskiej na początku 2024 roku stworzyło dla Rosji szansę przełamania linii obrony sił zbrojnych Ukrainy. Zatem wysoki poziom strat będzie się utrzymywał, co może oznaczać szybsze wyczerpywanie się zasobów Kijowa w dłuższej perspektywie⁷¹. Do przełamania patowej sytuacji Ukraina potrzebuje zdolności, które pozwolą jej zyskać przewagę nad Rosją. Do tego konieczny wydaje się dostęp do zaawansowanych samolotów bojowych, artylerii raketowej dalekiego zasięgu oraz systemów obrony powietrznej i przeciwrakietowej, dużych ilości amunicji, a także zwiększenie liczby żołnierzy walczących na froncie.

Udzielenie Ukrainie zdecydowanego wsparcia militarnego w postaci dostarczenia najbardziej zaawansowanych systemów uzbrojenia wiąże się jednak z koniecznością przełamania oporu Zachodu. Jest to mało prawdopodobne ze względu na cele strategiczne Zachodu, które odzwierciedlają pragmatyczne podejście do tej wojny. Zachód jednoznacznie nie chce, aby Rosja wygrała wojnę, ponieważ porażka Ukrainy mogłaby sygnalizować erozję wpływów Zachodu w sprawach globalnych. Jednocześnie jednak udzielenie Ukrainie środków, które pozwoliłyby na zdecydowane pokonanie Rosji, mogłoby nieść ryzyko niekontrolowanej eskalacji. Wzmacnianie ukraińskich zdolności ofensywnych, zwłaszcza w kontekście głębokich ataków na Rosję, mogłoby być postrzegane jako bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa Rosji, co mogłoby prowadzić do bezpośredniej konfrontacji z Zachodem. Perspektywa wojny konwencjonalnej między NATO a Rosją, a tym bardziej użycia broni nuklearnej, jest jednym z głównych czynników powstrzymujących kraje zachodnie przed intensyfikacją militarnego zaangażowania. Natomiast jego kontynuacja, jak i działań zbrojnych, leży w interesie prywatnych przedsiębiorstw wojskowych, dla których wojna w Ukrainie stała się poligonem doświadczalnym dla nowych technologii, takich jak drony czy systemy HIMARS. Chociaż interesy korporacyjne nie są bezpośrednim czynnikiem decydującym o skali wsparcia dla Ukrainy, mogą one wywierać wpływ na środowiska polityczne, szczególnie w krajach o silnym sektorze zbrojeniowym, takich jak Stany Zjednoczone.

Dodatkowo większość państw Zachodu nadal dostrzega możliwość negocjacji zakończenia wojny. W związku z tym dążą do utrzymania równowagi, która pozwoli Ukrainie na skuteczną obronę i odparcie rosyjskiej agresji, ale jednocześnie nie zamknie drogi do rozmów pokojowych. Ostrożna polityka Zachodu wynika również z potrzeby utrzymania globalnej równowagi geopolitycznej. Nadmierne agresywne wsparcie militarne dla Ukrainy może skłonić inne mocarstwa, takie jak Chiny czy Indie, do przyjęcia bardziej otwarcie prorosyjskiego stanowiska.

⁷¹ Zwraca na to uwagę zołowy neorealista amerykański John Mearsheimer, który twierdzi, że Ukraina już wojnę przegrała. Zob. J. Mearsheimer, R. Heinrichs, M. Kofman, *Experts Analyze State of Ukraine War 2 Years into Russia's Invasion*, PBS, 22 II 2024, [online] <https://www.pbs.org/newshour/show/experts-analyze-state-of-ukraine-war-2-years-into-russias-invasion>, 24 II 2024.

Podsumowując, rozsądne podejście Zachodu do pomocy dla Ukrainy odzwierciedla równowagę strategicznej ostrożności, kalkulacji dyplomatycznych i długoterminowych obaw o bezpieczeństwo, którego zwiększenie jest nadrzędnym celem państwa według realizmu defensywnego⁷². Podczas gdy zachodni przywódcy zdecydowanie popierają integralność terytorialną i suwerenność Ukrainy oraz jej prawo do obrony przed rosyjską agresją w duchu liberalizmu⁷³, ich celem jest uniknięcie przekształcenia wojny w bezpośrednią konfrontację NATO-Rosja, zapobiegnięcie eskalacji nuklearnej i utrzymanie globalnej stabilności geopolitycznej.

BIBLIOGRAFIA

- Agreement on Security Co-Operation between the United Kingdom of Great Britain & Northern Ireland and Ukraine*, UK Government, 12 I 2024, [online] https://assets.publishing.service.gov.uk/media/65a14a6ae96df50014f845d2/UK-Ukraine_Agreement_on_Security_Co-operation.pdf.
- Agreement on Security Cooperation and Long-Term Support between Ukraine and Denmark*, President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy Official Website, 23 II 2024, [online] <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-ta-dovgostrokovu-p-89185#:~:text=Denmark%20will%20provide%20long%2Dterm,565%20million%20in%20military%20support>.
- Agreement on Security Cooperation and Long-Term Support between Ukraine and the Federal Republic of Germany*, President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy Official Website, 16 II 2024, [online] <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-ta-dovgostrokovu-p-88985>.
- Agreement on Security Cooperation and Long-Term Support between Ukraine and France*, President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy Official Website, 16 II 2024, [online] <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89005>.
- Agreement on Security Cooperation between Ukraine and Canada*, President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy Official Website, 24 II 2024, [online] <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89233>.
- Agreement on Security Cooperation between Ukraine and Italy*, President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy Official Website, 24 II 2024, [online] <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89245#:~:text=Italy%20provided%20Ukraine%20with%208,into%20account%20Ukraine's%20contingent%20needs,25%20II%202024>.
- Andrukaitytė M., *Lithuania's Landsbergis: Bucha Massacre Can Be Called Genocide*, EN Delfi, 6 IV 2022, [online] <https://www.delfi.lt/en/politics/lithuania-s-landsbergis-bucha-masacre-can-be-called-genocide-89899777>.

⁷² K. Waltz, *Theory of International Politics*, Boston 1979, s. 126.

⁷³ M. Walzer, *Just and Unjust Wars: A Moral Argument with Historical Illustrations*, New York 2006, s. 54.

- Applebaum A., *The Reason Putin Would Risk War*, „The Atlantic” 2022, 3 II, [online] <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/02/putin-ukraine-democracy/621465/>.
- Arms Transfers to Ukraine*, Forum on the Arms Trade, [online] <https://www.forumarmstrade.org/ukrainearms.html>.
- Biddle S., *How Russia Stopped Ukraine's Momentum*, „Foreign Affairs” 2024, 29 I, [online] https://www.foreignaffairs.com/ukraine/how-russia-stopped-ukraines-momentum?utm_medium=newsletters&utm_source=twofa&utm_campaign=Only%20the%20Middle%20East%20Can%20Fix%20the%20Middle%20East&utm_content=20240202&utm_term=FA%20This%20Week%20-%20112017.
- Burchard H. von der, Goury-Laffont V., *Ukraine Signs Security Pacts with Germany, France*, Politico, 16 II 2024, [online] <https://www.politico.eu/article/ukraine-signs-security-pacts-with-germany-france/>.
- Cerda A., *About Half of Republicans Now Say the U.S. Is Providing Too Much Aid to Ukraine*, Pew Research Center, 8 XII 2023, [online] <https://www.pewresearch.org/short-reads/2023/12/08/about-half-of-republicans-now-say-the-us-is-providing-too-much-aid-to-ukraine/#:~:text=A%20new%20Pew%20Research%20Center,to%20much%20aid%20to%20Ukraine>.
- Debusmann Jr B., Wright G., Radford A., *Germany Confirms It Will Provide Ukraine with Leopard 2 Tanks*, BBC News, 25 I 2023, [online] <https://www.bbc.com/news/world-europe-64391272>.
- Erman G., *Zahid vidvertayetsya vid Ukrainy? Yak nalashtovani partneri i chi spravdi dopomoga pid zagrozoyu*, BBC News Ukraina, 11 XII 2023, [online] <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cgxpdx1dd1qo>.
- Fornusek M., *Germany Passes 2024 Budget Providing Over \$8 Billion in Military Aid for Ukraine*, The Kyiv Independent, 3 II 2024, [online] <https://kyivindependent.com/germany-passes-2024-budget-providing-over-8-billion-in-military-aid-for-ukraine/>.
- Gayet A., Packroff J., *Protests in Brussels, Berlin against Arms Supply to Ukraine*, Euractiv, 27 II 2023, [online] <https://www.euractiv.com/section/politics/news/protests-in-brussels-berlin-against-arms-supply-to-ukraine/>.
- GDP and Main Components (Output, Expenditure and Income)*, Eurostat, 23 II 2024, [online] https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NAMQ_10_GDP_custom_7680558/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=a4ce6a9d-7ef1-48f1-a5bf-e23a717fcf75.
- Haass R., Kupchan C., *Redefining Success in Ukraine: A New Strategy Must Balance Means and Ends*, „Foreign Affairs” 2023, 17 XI, [online] <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/redefining-success-ukraine>.
- Joint Statement by the Members of the European Council*, Brussels, 24 II 2022, [online] <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/24/joint-statement-by-the-members-of-the-european-council-24-02-2022/>.
- Kabinet Reserveert €2 Miljard Voor Militaire Steun Aan Oekraïne*, Ministerie van Defensie, 17 XI 2023, [online] <https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2023/11/17/kabinet-reserveert-2-miljard-euro-voor-militaire-steun-aan-oekraïne>.
- Krzywiecki J., *Mateusz Morawiecki w Polsat News: Nie przekazujemy już żadnego uzbrojenia Ukrainie*, Polsat News, 20 IX 2023, [online] <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/>

- 2023-09-20/premier-mateusz-morawiecki-w-programie-gosc-wydarzen-transmisja-w-pol-satnews-pl-od-1920/.
- Kwiatkowska A. et al., *W poszukiwaniu straconego czasu. Niemcy w erze Zeitenwende*, „Ośrodek Studiów Wschodnich” 2023, 9 XII, [online] <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/raport-osw/2023-09-12/w-poszukiwaniu-straconego-czasu>.
- Lopatka J., Cerny D., *Czech Protesters Rally against Government's Pro-Western Policies*, Reuters, 16 IX 2023, [online] [https://www.reuters.com/world/europe/czech-protesters-rally-against-governments-pro-western-policies-2023-09-16/#:~:text=PRAGUE%2C%20Sept%2016%20\(Reuters\),and%20military%20support%20for%20Ukraine](https://www.reuters.com/world/europe/czech-protesters-rally-against-governments-pro-western-policies-2023-09-16/#:~:text=PRAGUE%2C%20Sept%2016%20(Reuters),and%20military%20support%20for%20Ukraine).
- Luban D., *Just War and Human Rights*, „Philosophy & Public Affairs” 1980, vol. 9, no. 2.
- Malinowski K., *Epokowy zwrot (Zeitenwende) w niemieckiej polityce bezpieczeństwa: chwiejne podstawy i niepewne rezultaty*, „Przegląd Zachodni” 2022, no. 3.
- McFaul M., *The Case for Supporting Ukraine is Crystal Clear*, „Foreign Policy” 2023, 16 XI, [online] <https://foreignpolicy.com/2023/11/16/ukraine-russia-war-us-congress-aid-weapons/>.
- Mearsheimer J., Heinrichs R., Kofman M., *Experts Analyze State of Ukraine War 2 Years into Russia's Invasion*, PBS, 22 II 2024, [online] <https://www.pbs.org/newshour/show/experts-analyze-state-of-ukraine-war-2-years-into-russias-invasion>.
- Mearsheimer J.J., *Playing with Fire in Ukraine: The Underappreciated Risks of Catastrophic Escalation*, „Foreign Affairs” 2022, 17 VIII, [online] <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/playing-fire-ukraine>.
- Miedziński P., *Polska będzie produkować więcej amunicji i sprzętu dla Ukrainy? Minister Sikorski daje znaki*, Portal Obronny, 18 I 2024, [online] <https://portalobronny.se.pl/wojna-w-ukrainie/polska-bedzie-produkowac-wiecej-amunicji-i-sprzetu-dla-ukrainy-minister-sikorski-daje-znaki-aa-rShd-MsxT-D6zf.html>.
- Moravcsik A., *Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics*, „International Organization” 1997, vol. 51, no. 4.
- Morgenthau H.J., *Polityka między narodami. Walka o potęgę i pokój*, tłum. R. Włoch, przejrzał i uzupeł. K.W. Thompson, Warszawa 2010.
- Niebywale. Prezydent Bułgarii: Ukraina nalega na wojnę, O2, 16 VII 2023, [online] <https://www.o2.pl/informacje/niebywale-prezydent-bulgarii-ukraina-nalega-na-wojne-6920140780264384a>.
- Ogrodnik Ł., „Słowacja na pierwszym miejscu” – polityka zagraniczna czwartego rządu Roberta Ficy, „Polski Instytut Spraw Międzynarodowych” 2024, 21 II, no. 29, [online] <https://www.pism.pl/publikacje/slowacja-na-pierwszym-miejscu-polityka-zagraniczna-czwartego-rzadu-roberta-ficy>.
- Prezydent Chorwacji staje po stronie Kremla. Powtarza rosyjską narrację o wojnie w Ukrainie, Onet, 16 I 2023, [online] <https://www.onet.pl/informacje/onetwiadomosci/prezydent-chorwacji-staje-po-stronie-kremla-powtarza-rosyjska-narracje-o-wojnie-w/n8kpx27,79cfc278>.
- Rawls J., *The Law of Peoples*, Cambridge 1999.
- Remarks by President Biden on Russia's Unprovoked and Unjustified Attack on Ukraine, The White House, Washington, 24 II 2022, [online] <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/02/24/remarks-by-president-biden-on-russias-unprovoked-and-unjustified-attack-on-ukraine/>.

- Report of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine*, United Nations General Assembly, 18 X 2022, [online] <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n22/637/72/pdf/n2263772.pdf?token=WWSXT2yCrAik0wMWLR&fe=true>.
- Russian Federation: Country Data*, International Monetary Fund, IV 2024, [online] <https://www.imf.org/en/Countries/RUS#countrydata>.
- Sangal A. et al., *April 25, 2022 Russia-Ukraine News*, CNN World, 26 IV 2022, [online] https://edition.cnn.com/europe/live-news/russia-ukraine-war-news-04-25-22/h_7f2247b94752cb129ddd4798b69c953e.
- Sankcje na Rosję słabo działają? Komisja Europejska: poczekajmy, zadziałają*, „Rzeczpospolita”, 2023, 8 VII, [online] <https://www.rp.pl/gospodarka/art38713591-sankcje-na-rosje-slabo-dzialaja-komisja-europejska-poczekajmy-zadzialaja>.
- Sankcji proty RF*, Ministerstwo zakordonnych spraw Ukrainy, 9 II 2024, [online] <https://mfa.gov.ua/sankciyi-proti-rf>.
- Schlag G., *Moving Images and the Politics of Pity: A Multilevel Approach to the Interpretation of Images and Emotions*, [w:] *Researching Emotions in International Relations: Methodological Perspectives on the Emotional Turn*, red. M. Clément, E. Sangar, Cham 2018.
- Schmitt C., *Political Theology: Four Chapters on the Concept of Sovereignty*, transl. G. Schwab, for. T.B. Strong, Chicago–London 2005.
- Singh D., *The Tripartite Realist War: Analysing Russia's Invasion of Ukraine*, Cham 2023.
- Smagina A., *Hto priyihav v Ukrainu? Prezidenti, prem'yer-ministri ta pershi ledi, yaki ne boyat-sya pidtrimati nashu krayinu vizitami*, Rubryka, 17 V 2022, [online] <https://rubryka.com/article/partner-visits-to-ukraine/>.
- Sorgi G., Moens B., Braun E., *EU Approves €50B Ukraine Aid as Viktor Orbán Folds*, Politico, 1 II 2024, [online] <https://www.politico.eu/article/ukraine-gets-eu-aid-as-orban-folds/#:~:text=European%20Union%20leaders%20on%20Thursday,Orb%C3%A1n%2C%20to%20drop%20his%20veto>.
- Standard Eurobarometer 100 – Autumn 2023: Public Opinion in the European Union*, [online] <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3053>.
- Standard Eurobarometer 100 – Autumn 2023: The EU's response to the war in Ukraine*, [online] <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3053>.
- Statement on Russia's Attack on Ukraine*, North Atlantic Council, Brussels, 24 II 2022, [online] https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_192404.htm.
- Statement on the Invasion of Ukraine by Armed Forces of the Russian Federation*, G7 Leaders, Brussels, 24 II 2022, [online] <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/24/g7-leaders-statement-on-the-invasion-of-ukraine-by-armed-forces-of-the-russian-federation/>.
- Tarociński J., Wilk A., *Dostawy broni – konieczność dla Ukrainy, wyzwanie dla Zachodu*, „Ośrodek Studiów Wschodnich” 2023, 11 V, [online] https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2023-05-11/dostawy-broni-koniecznosc-dla-ukrainy-wyzwanie-dla-zachodu#_ftn2.
- Trebesch C. et al., *The Ukraine Support Tracker: Which Countries Help Ukraine and How?*, Kiel Working Papers, II 2023, [online] <https://www.ifw-kiel.de/publications/the-ukraine-support-tracker-which-countries-help-ukraine-and-how-20852/>.

- Trebesch C., *Ukraine Support Tracker: New Aid Drops to Lowest Level since January 2022*, Kiel Institute for the World Economy, 7 XII 2023, [online] <https://www.ifw-kiel.de/publications/news/ukraine-support-tracker-new-aid-drops-to-lowest-level-since-january-2022/#:~:text=Ukraine%20Support%20Tracker%3A%20New%20aid%20drops%20to%20lowest%20level%20since%20January%202022,-07.12.2023&text=The%20dynamics%20of%20support%20to,the%20same%20period%20in%202022>.
- U.S. Security Assistance to Ukraine, Congressional Research Service, 15 II 2024, [online] [https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12040#:~:text=FY2022%20and%20FY2023%20security%20assistance,Drawdown%20Authority%20\(PDA%3B%2022%20U.S.C](https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12040#:~:text=FY2022%20and%20FY2023%20security%20assistance,Drawdown%20Authority%20(PDA%3B%2022%20U.S.C).
- Ukraine Support Tracker*, Kiel Institute for the World Economy, 16 II 2024, [online] <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>.
- Walt S.M., *The Top Five Lessons from Year One of Ukraine's War*, „Foreign Policy” 2023, 9 II, [online] <https://foreignpolicy.com/2023/02/09/the-top-five-lessons-from-year-one-of-ukraines-war/>.
- Waltz K., *Theory of International Politics*, Boston 1979.
- Walzer M., *Just and Unjust Wars: A Moral Argument with Historical Illustrations*, New York 2006.
- Wiśniewski B., *Teoria demokratycznego pokoju*, [w:] *Teorie i podejścia badawcze w nauce o stosunkach międzynarodowych*, red. R. Zięba, S. Bielen, J. Zajac, Warszawa 2015.
- Wyrwał M., *Ukraina w drugim roku wojny. Korupcja, polityczne awantury i gotująca się żaba*, Onet, 22 XII 2023, [online] <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/ukraina-w-drugim-roku-wojny-korupcja-polityczne-awantury-i-gotujaca-sie-zaba/v4yp693>.
- Wystup Prezydenta Volodymyra Zelenskogo na Munchenskiej konferencji z pytan bezpieczeństwa*, Ministerstwo zakordonnych spraw Ukrainy, 17 II 2024, [online] <https://mfa.gov.ua/news/vistup-prezydenta-volodimira-zelenskogo-na-myunhenskiej-konferenciyi-z-pitan-bezpeki>.

Marharyta BLYZNIUK – absolwentka studiów magisterskich Uniwersytetu Warszawskiego i studiów licencjackich Uniwersytetu Wrocławskiego. Przygotowuje doktorat z nauk o bezpieczeństwie na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. Jej zainteresowania badawcze obejmują problematykę bezpieczeństwa międzynarodowego oraz transformacji ustrojowej krajów Europy Środkowej i Wschodniej, w tym Ukrainy.